

թալ կանգնել Ռուսիեանի օեւ դազաղին քով, սրտի այնպիսի սաստիկ յուզումներով, զորս մարդ սերտ սիրելւոյ մը մահուան առթիւ միայն կրնայ զգալ: Այն օրն էր՝ որ Ներսէս Պատրիարք Վաթօսպետեան, իւր ամենէն պերճ դամբանական արտասանեց, ի վեր հանելով Ռուսիեանի բնատուր ձիւքերը, բժշկական տաղանդը, բազմակողմանի հմտութիւնը, օրէնսգիտական բարձր կարողութիւնը, շնաշխարհիկ գրիշն ու քաղցր քնարը, եւ իւր Ազգին մատուցած գնահատելի ծառայութիւնները, որոնց ամենէն նշանաւորը կը համարէր երեսփոխանական ընդհ. ժողովին համար խմբագրած ներքին կանոնագրութիւնը եւ որուն համար զՌուսիեան Ազգային ժողովի «Սողուն» կը հաշակեր:

Ներսէս Պատրիարքին քաջօրոր ձայնի հազագնորուն ուժգին արձագանք մը կու տար Ս. Երրորդութեան տաճարին լայն գմբէթը, եւ կը լսեմ գեռ այն արձագանքին արագասահ թրթռումը, որ յուղարկաւորներուն սրտի թելերուն ալ բախելով կ'անդրադառնար նորէն եւ կը կրկնէր ու կ'երեքկնէր՝ «Նահապետ Ռուսիեան չայոց օրէնսգիր Սողուն»:

Կը տեսնէի որ Պատրիարքին դամբանական ճառը շատ յուզող ազդեցութիւն կ'ունենար, աղի արցունք կը քամէր բոլոր աչքերէ, լալով կը լացընէր ամբողջ բազմութիւնը, զոր կը բաղկացընէին մայրաքաղաքին հայ եւ օտար բժշկական մարմինը, Ազգային մամուլն եւ գրագետի դասը, կայսերական բժշկական վարժարանին դասաւանդներն եւ աշակերտներն ամբողջովին, Ազգին բոլոր երեւելիները, եւ Ազգ. երեսփոխանները, որոնք՝ համակ սգաւոր, իրենց գլուխն ունենալով Գր. Օսեանը՝ Ռուսիեանի սրտակիր մտերմը, որ գրկիւր կու լար դանապէս, տարին Ռուսիեանի մարմին յանձնել Հիշիկի Ազգային Գիւրեղմանատան հողերուն:

Ռուսիեանի մահը լացաւ ամբողջ Հայ Ազգը, լացաւ զայն եւ ամբողջ Հայ մամուլը:

(Հարաւստիք):

Թ. Տ. Վ. Յ.

Ժ Ա Ն Օ Թ Ո Ռ Ի Թ Ի Ի Ն

Ներկայիս կը ծանուցանենք, թէ Ս. Բահանայապետն Լեւոն ԺԳ. իւր հրամանագրովն (décret), զոր տուաւ Մարտի 31ին 1903, հանձնաւ անուանել Առաջնորդ Մխիթարեան Միաբանութեան Վիեննայ զԵրկրագլխի Հ. Թաղէս Ժ. Վարդապետ Թոռնեան, Ընդհանրական Անոնակալի տիտղոսով եւ վեց տարւան տնտղութեամբ:

Յ Յ Ն Ե Ի Ն Ե Յ Ն Ե

Ժ Ա Ղ Կ Է Փ Ո Ւ Ն Ջ

1. «Ժողիկ», — շարաթաթիթ. — 2. Բարեսէր-բանասէր մը կը փնտրողի — Մեկնման մը. — 3. Գրագէտ Դր. Թորգոմանյն մեկ նոր աշխատսիրութիւնը:

1. «Դաւիթ» — Զբոս-Դիւրի — «Դաւիթ» բացուեցաւ վերադառնի: Բայց տարբեր թոյլով, տարբեր բոլորով. օրականը Զբոս-Դիւրի վերածուած, խմբագրական մարմինը համակիչ գրողներու երամ մը կազմուած: «Դաւիթ» ի սկզբան ալ շարաթաթիթ էր, եւ՝ զանաշտական. միշտ ձեռքէ ձեռք պտտելով, երբեմն երբեմն ալ դադար ու հանգիստ բնելով, մերթ օրաբար մերթ շարաթաթիթ էր, նաեւ կիրախօրեայ, ծարաղով, ծաղիկով, — ծաղիկով շարունակուեցաւ, մինչեւ որ օր մին ալ «Լոյս» անունով հրատարակուած տեսար. կրկին օրաթիթ էր փոխուեցաւ եւ այժմ դարձեալ շարաթաթիթ է: Նոր «Դաւիթ» հակառակ իւր անճաշկ ու տձեւ խորագրի ոտակուն եւ եռիշնան անհրապոյր մեծ ծաւալով — թէեւ չըլլայ նոյնպէս գրական նիւթերով այնչափ հարուստ ու հետաքրքրական, ինչպէս Մոսկ. եւ Արեւելեան Մասն. — յանկուցիչ ապաւորութիւն մը կը թողաւ թերթատողին վրայ: Այս ապաւորութիւնը գրգռող յատկութիւններին առաջնը թերեւս իլլայ այն ընտանի եւ համայնքին անուանող չորրը, որ բուսական մշակուած յօդուածներու, ահիւստաւ բանաստեղծութիւններու տակ պաւկած է. այսպէս՝ «Հայ գերաստանահինները» (պատկերներով) եւ «Հայ եկեղեցական երաժշտութիւնը եւ ձայնագրութիւնը» — Ա. Անիկեայ, Բանաստեղծութիւններ — Սիւրի, Ալթաւա, «Կ. Պոլսոյ Հայ եւ յոյն զարդները 1790էն առաջ» — Լ. Աւարուր եւն, նոյնպէս խմբագրական մարմնոյն մէջ նշանակուած հետեւեալ անունները. Ուսուցչապետ Ռ. Պերդերեւ, Մոսկ. Վարդապետ, դաւառչի գրագետն Լ. Յարաւիշեան, նմանապէս Թեոֆիլ օր «Մանգուլի» մէջ այնչափ գեղեցիկ ու յաւուր կերպով «Ճանաչուր գեղեցիկ» լուսանկարը կը հանէ — գրողի եւն: Ընդհանրապէս Դաւիթի գրական, բժշկական, անտեսական, քաղաքական բաժինները բաւական լաւ խնամուած են: Նորութիւն մըն է Անիկեայի

տաղալափական քրոնիկը, ի Տարիէ 2Տրատարա-
կեւ տող մը, որ անօգուտ կամ անշահական բլլայ՝
ընտարանը ձեւէ Տրատար բառով բան մըն է եւ կամ
բառ մասին միայն կրնայ բառիլ:

2. Բարեբեկ-Բռնաբեկ մէջ քննարկ — Մե-
կեւ — մէջ Գրական Տրատարակին վրայ անուն ու-
նեցող գրաբեկ մը Տրեղեկական է Թրքահայոց
Ժմի. Գարու ընդարձակ պատմութիւնը, որ մեծա-
մասամբ ձեռագիր յիշատակարաններէ քաղած ու
մասշտաբ է, բանիբուն ծերերէ եւ վաղեմի ու Տրա-
տարեալ պատրիարքներէ լսած ու տեղեկացած,
Երուսաղէմայ, Արմաշու եւ Կ.Պոլսոյ աղագային
մատենագրարաններու բազմաթիւ գրքերուն մէջէն
Թափառուեցնելով եւ Թարթափառուեցնելով Տրա-
տար, զոտած, յարգարած, կարգադրած ու պա-
տարած է այժմ մամուլ յանձնելու: Սակայն Տրեղ-
եկակն նիւթական միջոցները չեն ներքէ՝ որ զայն
իւր ծանցելով Տրատարակը Տանէ: Անոր Տրամար
փոխաբ. յայտնած էր Լոկարիս միջոցաւ կորող
բանասեր-բարերար մը, Մեկեանա ու Տրատարեւ
անոր գնման կամ տպագրական ծախքերը Տրա-
տու: Լեղեկակնին Տեա կարելի է Թիլեթակցիլ խմբա-
գրութեանս միջոցաւ:

3. Գրեթէ Գր. Թարգմանի միջոց յշե-
տելութիւնը: — Ապրիլ մամուլն սկիզբներէ Լոնտոյ
մէջ պատմական Տրամտորգի մը "Congres des
Sciences Historiques", գումարման առթիւ. Գր.
Վ. Յ. Թարգմանի իւր անգամ Պարիսի Societe
Francaise d'Histoire de la Medecine՝ Տրաւէր
ընդունած էր մասնակցելու այն Տրամտորգին:
Գրաբեկ Գրտորդը փրանսերէն լեզուաւ բառական
ընդարձակ գործք մը զրկեր է, որուն անունն է
Les anciens Medecins armeniens
diplomes des Facultes d'Italie de
(1700—1840), ուր շատցող Տրե թշխականու-
թեան վրայ ընդհանուր ակնարկ մը նետելէ ետքը՝
կը յիշէ ԺԱ. ԺԶ. Գարու Տայ բժշկները, եւ
ապա կ'անցնի ընդարձակօրէն պատմելու բուն Տրա-
մարարանական Տայ բժիկներուն կեանքն եւ անոնց
բժշկական գործունէութիւնը: Այն Տրամարարան-
ական Տայ բժիկները, որոնք առաջին անգամ
իտալական եղած են՝ 15 Տրեկէ Ե. 1. Ուկան
Գրեթորեան՝ 1691—1766. — 2. Յակոբ Լեւ-
մեթեան 1706—1786. — 3. Կարապետ Յով-
սեփեան՝ 1718—1790. — 4. Պետրոս Լեւ-
մեթեան 1740—1800. — 5. Պօղոս Էաշեան
1744—1805. — 6. Ստեփան Էաշեանեան
1754—1820. — 7. Գրեթոր Անանեան՝ 1770—

1865. — 8. Միքայէլ Բեառնէ Տեր-Պետրոսեան՝
1774—1844. — 9. Մանուէլ Էաշեան՝ 1775—
1858. — 10. Մարգիս Կարապետեան՝ 1795—
1869. — 11. Պօղոս Էաշեան՝ 1806—1881. —
12. Յարութիւն Պետեանեան՝ 1810—1882. —
13. Յակոբ Յովսեփեան՝ 1813—1878. — 14.
Գառար Սեփեանեան՝ 1814—1872. — 15. Սերովբէ
Վիշեանեան՝ 1815—1897:

Անոնցմէ զամէ Տրեգ վեց Տրեկ եւս անուամբ
միայն յիշած է: — Այս անունը մշակը պէտք
չունի մեր գրուածեաց, առթիւ այս օտարներու
առջեւ Տայ աղգին պատիւ բերող երկարութեան:
Արդէն ո՞վ չէ ծանշար մատենագիր Գր. Վաճրամ
Թարգմանը, ո՞վ չէ լսած այս սիրուած ծանօթ
անունը, ո՞վ չէ գնահատած անոր Տայ աղգին եւ
գրականութեան, Լայտին մտաց եւ մարմնոյն մա-
տուցած անգին ծառայութիւնները: — Եւսուս
Տայ Տրատարութեան Ուսումնական Խորհրդոյ
Ատենադպրութեան պիտի խնդրենք որ իւր հրատարակ-
ած ու հրատարակիչ Տայերէն կենսագրութիւններն ալ
առանձին Տատարներու մէջ ամփոփէ, որոնք շատ
կը փնտռուին, ի մասնաւորի դեռ շարունակելի:
Կ.

1 ԱՄ. 1898, էջ 369—369, 1901, էջ 81—90, 138—147:

2 ԱՄ. 1894, էջ 117—120:

3 Այս բժիկին Տայ, կենսագրութիւնը Ուսումնական

Թիւ յիտաղայ Թուերով:

4 ԱՄ. 1894, էջ 379—383:

5 ԱՄ. 1896, էջ 47—52:

6 ԱՄ. 1898, էջ 74—78:

7 ԱՄ. 1896, էջ 330—340:

8 ԱՄ. 1893, էջ 332—338:

ԲՈՎԱՆԴԱԿԱՆԻԹԻՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

Յիսմամայ յորեման մը. (պատկերագրող): 129:
Գրվելու — Ուսուց. Ս. Վեթերի Գաթուրիկէ եկե-
ղեցին ի շալսոյ. 133: — Պատմութիւն Տայերէն
լեզուի. 138:

ՀԱՆՈՒՄՆԱԿԱՆ — Նշանագիրը իմաստը. 144:

ԽՈՒՄՆԱԿԱՆԻԹԻՆ — Գրեթոր Սերովբէ (Անճալան
յիշողութիւններ). 147:

ՀԵՃՈՒՄՆԱԿԱՆ — Ստուգաբանական Նշանագրու-
թիւնը. 150:

ՄԱՆՆԱԿԱՆԱԿԱՆ — Մ. Խորհրդանշոյ պատմութեան
ժամանակին մասին թղթակցութիւն յայագէտ
Փ. Կոնիքովի. 152:

ԿԵՆՍՍՈՒՄՆԱԿԱՆ — Բժիշկ Դոկտ. Նահապետ Ռու-
սիեան. 157:

Ժամօթութիւն. 159:

ՆՅԱՆԱԿԱՆ

ԺԱՆԿԱՆՈՒՄՆԱԿԱՆ — 1. "Ժողովոյ — շարաթանքը. —
2. Բարեբեկ-բանասեր մը կը փնտռուի — Մեկե-
անա մը. — 3. Գրագէտ Դր. Թորգոմանին մէկ
նոր աշխատփութիւնը. 159:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏԱՄԱՆԱՆՈՒ ԽՈՒՄՆԱԿԱՆ

Է. ԲԱՐՈՍԵՆԻ Վ. ՊԱՐՈՍԵՆ

ՎԻԵՆՆԱ, ՄԻԹՐԱՐԵՆԱ ՏՊԱՐԱՆ

1 Այս աշխատութիւնը կը բաղկանայ 450ի մօտ
էնտրիք էջէ՝ 29X26 մեծութեամբ: Բուն խորագիրն է
"Փորձահայոց տանիքները Գարու Կ."

2 Մեր աշխ. գործակից յիշատակած է թէ այս 15
Տայ բժիկներուն մեծագոյն մասին Տայերէն-կենսագրու-
թիւնը Տրատարական է արդէն, dans la Revue armenienne
Hantessae des Mechitharistes de Vienne.

3 Ձեռնայ բժիկին Տայ. կենսագրութիւնը ԱՄ. 1898,
էջ 320—21:

4 ԱՄ. 1896, էջ 4—8:

5 ԱՄ. 1894, էջ 379—383:

6 ԱՄ. 1897, էջ 48—54: